

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- አቶ ከፍያለው በቀለ - ቀረቡ።

ተጠሪ፡- ወጣት ሶፊያን አብዱልቃድር - ቀረቡ።

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን፤ መርምረን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር ጉዳይ አካለ መጠን ያላደረሰን ልጅ ንብረት በሞግዚትነት ሲያስተዳድሩ የነበሩት ወላጆች በሽያጭ ለሌላ ሦስተኛ ወገን ባስተላለፉ ጊዜ አካለ መጠን ባልደረሰው ልጅ ላይ ይኸው ተግባር የሚያስከትለው ውጤት ምንድነው? የሚለውን የሕግ ክርክር የሚመለከት ነው።

የነገሩ መነሻ የአሁን አመልካች ከተጠሪ ወላጆች የማይንቀሳቀስ ንብረት ቤት በውል ገዝቻለሁ፤ ውል ሊፀድቅልኝ ይገባል የሚል አቤቱታ አቅርቦ፤ ከሻጮች ጋር ከተከራከረ በኋላ እንደ ጥያቄው ምላሽ የሚሰጥ ውሣኔ አግኝቷል።

ከዚህ በኋላ የአሁን ተጠሪ የተሸጠው ንብረት ስመሃብትነት በእኔ ስም ተመዝግቦ የሚገኝ ነው በተሸጠበት ጊዜ በወላጆቹ የሞግዚትነት ሥልጣን ሥር የምተዳደር አካለ መጠን ያልደረሰኩ ልጅ ነበርኩ። ወላጆቹ የሽያጭ ተግባሩን ለመፈፀም የሚያስችል ከሕግ የመነጨ መብት የላቸውም። በዚህ በሕግ ረገድ ተቀባይነት በሌለው ተግባር መነሻ እኔ በሌለሁበት ገዢና ሻጭ ናቸው ተብሎ በተነሣው ክርክር የሽያጭ ውል ይጸደቅ በሚል የተሰጠው ውሣኔ መብቴን ስለሚነካ ውሣኔው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 360 መሠረት ሊሰረዝ ይገባል በማለት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 358 መሠረት ፍርዱን ለፈረደው ፍ/ቤት እራሱን በቻለ መዝገብ አቤቱታ አቅርቧል።

ከዚህ ቀደም በአሁን አመልካችና በተጠሪ ወላጆች መካከል የተነሣውን ክርክር ተመልክቶ ውሣኔ የሰጠው የክልሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በዚህ ነጥብ ላይ አመልካችና ተጠሪን ካከራከረ በኋላ በአሁን ተጠሪ ከላይ በተገለፀው አኳኋን የቀረበውን ክርክር መሠረት በማድረግ ከዚህ ቀደም በሌላ መዝገብና የሽያጭ ውል ይጸድቃል በማለት የሰጠው ውሣኔ ውጤት እንደማይኖረው አድርጎ ሰርዞ ወስኗል።

በዚህ መነሻ በተሰጠው ውሳኔ ሁሉም ወገኖች በየደረጃው ባሉ ፍ/ቤቶች ሲከራከሩ ከቆዩ በኋላ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በተጠሪ የአቤቱታ አቀራረብ የተፈፀመው ሥነ ሥርዓታዊ ጉድለት መሠረታዊ ሆኖ በሥር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት አስቀድሞ የሰጠውን ውሳኔ በመሰረዝ የሰጠውን ዳኝነት ለማስለወጥ የሚያበቃ አይደለም።

አካለ መጠን ያልደረሰውን ልጅ የማይንቀሳቀስ ንብረት በሞግዚትነት ሥልጣን ወላጆቹ በማናቸውም መንገድ ቢሆን ለማስተላለፍ ሥልጣን ያላቸው ስለመሆኑ በክልሉ ሕግ አልተደነገገም፤ ስለሆነም በዚህ ረገድ የወረዳው ፍ/ቤት እና ይግባኝ ሰሚው ከፍተኛ ፍ/ቤት ሻጮች ለገዢው የሽያጭ ውል ሊያፀድቅ ይገባል በሚል አስቀድሞ ተሰጥቶ የነበረው ውሳኔ ተሰርዟል ሲሉ የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት አይደለም የሚለውን ጠቅሶ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት የአቤቱታ አቀራረብ ሥርዓት መንደልን ምክንያት በማድረግ የሰጠውን ውሳኔ በመሻር ወስኗል።

በዚህ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ግራ ቀኙ ያቀረቡት ክርክር በየደረጃው ባሉት የሥር ፍ/ቤቶች በየፊናቸው አቅርበውት ከነበረው የተለየ አይደለም።

የጉዳዩ አመጣጥ ባጭሩ ከላይ የተመለከተው ሲሆን፤ እኛም ጉዳዩን እንደሚከተለው ተመልክተናል።

በዚህ ጉዳይ ለክርክሩ መነሻ በሆነው የሽያጭ ውል ላይ ተሸጧል የተባለው የማይንቀሳቀስ ንብረት /ቤት/ ስመ ሃብትነቱ በአሁን ተጠሪ ስም ተመዘገቦ እንደሚገኝ አከራካሪ የሆነ ጉዳይ አይደለም የአሁን አመልካች አጠንክሮ ከሚከራከርበት ነጥብ አንዱ ምንም እንኳን ስመ ሃብትነቱ በተጠሪ ስም ተመዘገቦ ይገኝ እንጂ በተሸጠበት ጊዜ ተጠሪ ንብረት ለማፍራት በሚችልበት የዕድሜ ክልል ስላልነበረ ንብረቱንም በውርስ አግኝቻለሁ ስለማይል ሀብትነቱ የሻጮች በመሆኑ በፈፀሙት ሕጋዊ ተግባር ሊገደዱ ይገባል የሚለው ነው። ሆኖም የተሸጠው ንብረት ባለቤት ማን ነው? የሚል እንደ አሁኑ ያለ ጥያቄ በተነሣ ጊዜ አከራካሪ ከሆነው ንብረት ዓይነት አንፃር የንብረት ምዝገባን መሠረት በማድረግ ሕጉ ምላሽ የሚሰጥበት በመሆኑ በአመልካች በኩል በፍሬ ነገር ላይ ተመርኩዞ የቀረበው ክርክር ሕጋዊ መሠረት ያለው ሆኖ አልተገኘም።

ንብረቱን በግዢ አግኝቼ ለ14 ዓመታት በእጄ አድርጌ ከቆየሁ በኋላ በተጠሪ በኩል የቀረበው ክርክር ተቀባይነት የለውም በሚል ጊዜን መነሻ በማድረግ የቀረበውን ክርክር በሚመልከት ገዝቻለሁ ካለ በኋላ እንደጠቀሰው ለዓመታት ያሕል በእጄ ይዞ የቆየ ስለመሆኑ በሥር ፍ/ቤቶች በተሰጡት ውሳኔዎች ላይ ያልተረጋገጠ የፍሬ ነገር ክርክር ከመሆኑም በላይ ለዚህ የሰበር ጉዳይ መነሻ የሆነው አንድ ተከራካሪ መሆን ይገባው የነበረ ሰው የክርክር ተካፋይ ሳይሆን የተሰጠው ውሳኔ መብቱን ይነካል ብሎ በቀረበ ጊዜ አቤቱታው መቼ መቅረብ አለበት ለሚለው የጊዜ ማሟያ እንደ ውሳኔው የሚፈፀም እና ያለመፈፀም ጉዳይ ብቻ በመሆኑ ክርክሩ ለጉዳዩ አግባብነት ያለው አይደለም። ከዚህም አንፃር እንደ ውል ይጽደቅልኝ ብሎ ካስወሰነ በኋላ እንደ ውሉ ያልፈፀመ ስለመሆኑም ገልፆ አልተከራከረም ስለሆነም ክርክሩ ተቀባይነት የለውም።

ሌላውና ከሥነ-ሥርዓት ድንጋጌ ጋር በተያያዘ የተነሣው ጉዳይ የአሁን ተጠሪ ለዚህ የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነውን አቤቱታ ወይም መዝገብ ያልከፈተበት አግባብነት ነው። ለአቤቱታው መሠረት አድርጎ ያቀረበው የሥነ-ሥርዓት ድንጋጌ እንደሚያስረዳውና የነገሩ አመጣጥ እንደሚያስገነዝበው የተጠሪ የአቤቱታ አቀራረብ እኔ የክርክር ተካፋይ ባልሆንኩበት ተሰጠ

የተባለውን ውሣኔ በያዘው መዝገብ ላይ በመቅረቡ የተዘጋውን መዝገብ እንዳይንቀሳቀስ ማድረግ ሲገባው እራሱን የቻለ አዲስ መዝገብ ማስከፈቱ እንደ ሥርዓት አነጋገር ግድፈት የተፈፀመበት ሆኖ ቢገኝም መብቱን ለማስከበር አንኳር የሆኑ ማሟያ ምክንያቶች ተሟልተው እስከተገኙ ድረስ በየትኛው መዝገብ ክርክር መካሄድ ነበረበት የሚለው ጥያቄ መሠረታዊ የሕግ ጉዳይ ሆኖ የጉዳዩን ውጤት ለማስለወጥ የሚያበቃ የሥነ ሥርዓት ግድፈት ስለመሆኑ በዚህ ረገድ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠው ዳኝነት መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመ መሆኑን አያሳይም።

የሞግዚትነትን የሥልጣን ውልን በሚመለከት የተነሣው ጉዳይ የሥር ፍ/ቤቶች ትርጉም የሰጡበት አንድ የሕግ ክርክር እንደሆነ ከመዝገቡ ግልባጭ ተገንዝበናል። በሥር ፍ/ቤቶች በተሰጠው የሕግ ትርጉም ላይ እንደተተኛው የሞግዚቶች ንብረትን ወደ ሦስተኛ ወገን የማስተላለፍ ሥልጣን አካለ መጠን ካልደረሰው ልጅ የሚንቀሳቀስ ንብረት ጋር የተያያዘ እንጂ የማይንቀሳቀስን ንብረት በማናቸውም መንገድ ቢሆን ወደ ሦስተኛ ወገን ለማስተላለፍ የሚያስችል ሥልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ ይኸው ለጉዳዩ አግባብነት ያለው የክልሉ ሕግ ግልባጭ ንባብ አስረጂ ነው። ይህንኑ በሕግ የተገደበ ሥልጣን ተላልፈው ንብረት ባስተላለፉ ጊዜ ንብረቱ የተላለፈለት ወገን ሊኖረው የሚችለው ማስተካከያ ምን እንደሆነ በሕጉ ላይ አልተመለከተም። ጥበቃው አካለ መጠን ላልደረሰው ልጅ ከመሆኑ በቀር ከዚህ የተለየ ውጤት ለገዢው የተደረገ ጥበቃ ስለመኖሩ በሕጉ ላይ አልተመለከተም። ስለሆነም ሻጮች በሌላቸው ሥልጣን የፈፀሙት ተግባር መሆኑን መነሻ በማድረግ ሻጮች የሽያጭ ውሉን ሊያፀድቁ ይገባል፤ በውጤት ደረጃ ስመሃብትነት ሊያዛውሩ ይገባል በሚል ተሰጥቶ የነበረውን ውሣኔ ከላይ በዝርዝር በተመለከቱት ምክንያቶች ውጤት እንዳይኖረው በማድረግ የተሰጠው ውሣኔ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ አላገኘነውም።

ው ሣ ኔ

1. በዚህ ጉዳይ የወረዳው ፍ/ቤት በመ/ቁ. 04306፣ የባሌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 05885 እንዲሁም የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት በፋይል ቁጥር 81290 የሰጡት ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ የፀና ሲሆን በተቃራኒው የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 71141 የሰጠው ብይን ተሸሯል።
2. የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተቀባይነት ያለው አይደለም ብለናል፤ ሆኖም ሻጮችን የሚጠይቅበት አግባብ የተጠበቀ ነው።

ይህ የሰበር ክርክር ላስከተለው ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኝ ይቻቻሉ፤ መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ